

Rozhlasový zповědník

Vánoce jsou ještě daleko, ale čtenáři a rozhlasoví posluchači se už mohou těšit z dárku, který připravila spisovatelka a rozhlasová autorka Zuzana Malěřová. Na pultech knihkupectví se právě objevuje její nová, literárně i výtvarně zdařilá kniha *O květině aneb Rozhlasový zповědník*. Mediálně ji podporuje Český rozhlas a všech osmdesát čtyř kapitol, úvah, poznámek, portrétů a glos, které autorka do knihy zařadila, jsou s rozhlasem spojeny. Bud' byly psány „pro mikrofon“, čteny v rádiu, nebo odvozeny ze Zuzaniných pořadů – nedělních Dobrých rán, pátečních nočních Mikroforů či pravidelných literárních glos.

„Rozhlas je magická šifra. Vyšlu k posluchači zážitek, a je na něm a jeho fantazii, jakou mu dá konkrétní podobu,“ říká Zuzana Malěřová

Zuzana Malěřová si na nedostatek čtenářské přízně rozhodně stěžovat nemůže. Téměř všechny knížky, které dosud napsala, jsou vydávány opakovaně, protože první vydání byla rozebrána. To se stalo už u její první knížky *Život je kulatý* (1988), která byla navíc ověncena prestižní cenou Literárního fondu. Sotva dvacetiletá autorka tehdy teprve končila studia žurnalistiky na Karlově univerzitě. Když jsme si povídali o její nové knize, již devatenácté v pořadí, zaujala mě úzká spojitost s rozhlasem. Vždyť generace šedesátých let, k níž autorka patří, vyrůstala zaujata spíš blikáním televizorů než důvěrným kouzlem rozhlasového vysílání.

ZAČALO TO HAJAJOU

„Má nejranější vzpomínka na setkání s rádiem spadá hluboko do dětství. Sedím na malém štokrálátku, na dřevěném prkýnku mám chleba s jahodovou marmeládou, nakrájený na malé kostičky, maminka říká „na vojáčky“, a poslouchám Hajaju. Za okny se stmívá, kopce našich hor pomalu mizí ve tmě. Nemohlo mne napadnout, že jednou tomu pánovi z rádia budu říkat ‚Brádo‘ a on

mně ‚Zuzalko‘. A hlavně, že jednou usednu ke stejnému mikrofonu jako on a budu lidem přinášet příběhy,“ uvádí nás do svých vzpomínek Zuzana Malěřová.

S rozhlasovým médiem se setkala během studií, ale netušila, jak hluboce rádio ovlivní její osudy. „První praktické setkání s mikrofonem proběhlo určitě ve staré budově Českého rozhlasu na Vinohradské, když mne skvělý redaktor Radek Mácha oslovil k pravidelným pozvánkám na představení Národního divadla, kde jsem byla od roku 1990 tiskovou mluvčí.“

Hned vzápětí jí byla nabídnuta možnost doplnit tvůrčí tým velkých osobností, které tehdy provázely posluchače nedělním Dobrým ránem. „Většinu moderátorů nedělních rán tvořili muži, ale byla jsem jimi přijata, což znamenalo začátek mé dlouhé společné cesty s Českým rozhlasem.“ Za rozhlasovým mikrofonem prožila dvě těhotenství a navíc ji inspiroval k napsání knih *Viděla jsem jitra* a *Šťastná hodina* a nyní ke knize *O květině*.

Zkušenosti přibývaly, rozhlasové, spisovatelské i lidské. Dnes patří Zuzana k nejostřílenějším a nejoblí-

benějším osobnostem veřejnoprávního rozhlasu. Její způsob autorské moderace lze s poetickou licencí nazvat přátelským podáním ruky, dialogem mezi lidmi naladěnými „na stejnou vlnu“. Odráží se v něm hluboké pochopení principu rozhlasové práce.

„Rozhlas je magická šifra. Vyšlu k posluchači zážitek, a je na něm a jeho fantazii, jakou mu dá konkrétní podobu. Tak převádím posluchače po celém dnu ke spánku, nebo je naopak z nočního nevědomí probouzím zpět k rodícímu se dnu. To vše ze studia bez oken, ze kterého nepoznám, jestli jsou na nebi mraky, sněží nebo svítá. Co nemohu vidět, můžu stvořit slovy. Dokonce mohu vyslat k posluchačům i ticho, což v pár vteřinách s oblibou dělám. Dávám jim ticho pro jejich vlastní vzpomínky, prožitky, které jsme v nich vyvolali. Díky rozhlasu v sobě mnoho myšlenek a prožitků uvězním a propustím je až spolu s posluchačem. V okruhu zvláštní samoty, kdy ho nevidím, ale vím o něm a cítím, že naslouchá. Tak výsostný dialog nabízí pouze rozhlas a jeho věrní na obou stranách spojení.“

VOŇAVÉ DĚTSTVÍ

Zuzana je pravou dcerou svého kraje. Vyrůstala ve valašských horách uprostřed zahrady plné květin. „Maminka upřednostňovala krásu před užitečností, naše zahrada kvetla a voněla, byla plná včel, čmeláků a motýlů. Bělášků, žlutášků, babích oček, opatrně jsem je chytala do dlaní, a po mně i mé děti. Pro zeleninu nebylo místo, tatínek ji ‚přestěhoval‘ na druhou zahradu, k rybníku. Náš bílý dům byl obklopen kopci a z toho nejvyššího na něj dohlížela kaplička na Radhošti. Dokud zahrada nezasypal sníh, stále byla plná květů. A to pro horskou vesnici i neobvyklých – oleandry, magnolie, hortenzie, ibišky, kaly a bílé růže, vedle toho tradiční kosatce, jiřiny, tulipány, narcisky, sněženky, bledule, petrkliče i konvalinky. A i když jsem ze zahrady vyběhla, zase jsem hledala květy a nosila je mamince, jako by jich měla málo.“

Za svůj polní květ považovala zvonky, snad že jí maminka vyprávěla, že se narodila v právě poledne a zvon byl první zvuk, který slyšela. Obrázek nádherného růžovo-modrého kvítka orchideje připomínající rozvíjející se zvonek zdobí i obálku kníž-

Zuzana Maléřová s dcerou (vlevo), manželem Vladem Bohdanem a tchyní Blankou Bohdanovou

Spisovatelka a rozhlasová autorka Zuzana Maléřová s přáteli Marií Rottrovou a hercem Jiřím Lábusem na křtu jedné z jejích knih

Jitku Zelenkovou si Zuzana Maléřová pozvala do Nočního mikrofóra

ky O květině. Akvarel namaloval Jeroným, spisovatelčin sedmnáctiletý syn, student grafického designu. „Není jednoduché dostat text ve vkusné podobě ke čtenáři, zvláště ten, který s sebou nese ani senzací, ani obhroublý humor, dokonce v něm nikdo ani nevaří či neodhalí nic ze svého tajného deníku.“

Právě s textem, který nepočítá s laciným prvoplánovým úspěchem, autorka přichází.

ŘEMESLO RODIČOVSKÉ

Vážím si rozhovorů, které mohou občas po telefonu se Zuzanou vést o nejrůznějších věcech života. Jsou to hovory docela důvěrné a téměř pokaždé jim věnujeme hodně času. Často si při nich kladu otázku, která se týká jejího nezlomného přesvědčení, že lidé jsou spíše dobří než zlí. A také síly, s níž se ta drobná žena dokáže znovu a znovu vrhat do zápasu o nezarměnění svého talentu. V knížce O květině jsem dostal odpověď.

„Když Bůh rozdával talent, možná ho často nevyšlal k člověku jen proto, aby něco dokázal, ale aby nás znovu zkusil z charakteru. Aby nás učil vítězit, ale ne za každou cenu. Aby nás nechal sáhnout si na pochlebná vítězství stejně jako na zdánlivé prohry těsně před vrcholem. Co všechno člověk může a má obětovat? Talent a vašeň jsou krásná věc a dar. Když s nimi umíme zacházet. A neproměníme je v prostředek k uspokojení svého ega, ale v užitečnost, která dělá náš svět lepší a hezčí. Protože arogantní a hloupý úspěch je stejně bezcenný jako prázdnota a zemře spolu s prvním pádem.“

Zuzana se narodila v kraji, v němž děti odedávna vyrůstaly v nejintimnější blízkosti rodičů, mohly se jim dívat pod ruce, učily se od nich, jak se co dělá, a připravovaly se tak na zápas se životem. Vedle řemeslných dovedností se z genera-

ce na generaci předávaly i mravní zásady, zvyklosti a – chcete-li – písně, příběhy a pohled na život. Zuzana Maléřová není jen zkušenou spisovatelkou, ale také odpovědnou mámou, která právě tohle nabízí každý den svým dětem společně s partnerem, fotografem Vladem Bohdanem. Dokonce lze říci, že rodina je pro ni a její blízké jevišťem, na němž se odehrávají děje jen zdánlivě obyčejné. A rozhodně se na něm mezi generacemi nevykopává příkop zraňující občas lidi zklamáné svými potomky.

„Jako bychom ve vztahu k mladým někdy neuměli nalézt pravou cestu,“ uvažuje spisovatelka. „Pomocť jim na křižovatce. Dát jim zelenou, ale nezapomenout je upozornit na červenou. V těch dříve narušených narůstá přesvědčení, které tady ale bylo odjakživa. Že mladá generace je prostě hrozná. Jenomže ona je pouze jiná, protože jiný je i svět. Zároveň je nová generace vždy jedinou budoucností. Je taková, jaké geny jsme jí předali, jak jsme jí vychovali, žije ve světě, který jsme jí připravili. Obviňovat mladí znamená obviňovat sami sebe.“

Knížku O květině pokřtí autorka ve čtvrtek 19. října v budově Českého rozhlasu

Knížka O květině je plodem právě takové důvěrné rodičovské sounáležitosti. Ve čtvrtek 19. října v podvečer ji v budově Českého rozhlasu doprovodí na cestě ke čtenářské veřejnosti svými písničkami spisovatelčina dcera Alžběta Bohdanová. Texty všech písní z debutového alba O lásku dál napsala Alžbětě máma. Dospívající syn Jeroným zase ozdobil máminu knížku akvarely a fotografie hlavy rodiny Vlada Bohdana jsou korunou společného díla.

MALÉ RADOSTI

„Všichni od dětství slyšíme, že nerozhodují slova, ale činy,“ připomíná spisovatelka. „Ve smyslu, že by měl člověk více pracovat, tvořit a konat než o tom rozprávět, s tím naprosto souhlasím. Všude kolem nás je plno bezobsažných slov, prázdných, povrchních, vyslovených zbytečně. Navíc slova jsou ošemetná věc, nejčastější důvod našeho nedorozumění. Jenže zamknout slova do mlčení je úplná smrt. Nevyříkaná zranění, nevyřčené city, nevyslovená chvála či zmarněné vzájemné spoluprožívání odsouvá člověka do citové samo-

ty a odcizení, i když je váš blízký s vámi u jednoho stolu. Druhý extrém jsou pak slova vyřčená bez empatie, deklasující, drsné pravdy vykríčené většinou z vlastní nejistoty. A právě v těchto situacích myslím selhává přesvědčení, že rozhodují činy. Snad proto, že jsem člověk více pracovat, tvořit a konat než o tom rozprávět, s tím naprosto souhlasím. Všude kolem nás je plno bezobsažných slov, prázdných, povrchních, vyslovených zbytečně. Navíc slova jsou ošemetná věc, nejčastější důvod našeho nedorozumění. Jenže zamknout slova do mlčení je úplná smrt. Nevyříkaná zranění, nevyřčené city, nevyslovená chvála či zmarněné vzájemné spoluprožívání odsouvá člověka do citové samo-

ty a odcizení, i když je váš blízký s vámi u jednoho stolu. Druhý extrém jsou pak slova vyřčená bez empatie, deklasující, drsné pravdy vykríčené většinou z vlastní nejistoty. A právě v těchto situacích myslím selhává přesvědčení, že rozhodují činy. Snad proto, že jsem člověk více pracovat, tvořit a konat než o tom rozprávět, s tím naprosto souhlasím. Všude kolem nás je plno bezobsažných slov, prázdných, povrchních, vyslovených zbytečně. Navíc slova jsou ošemetná věc, nejčastější důvod našeho nedorozumění. Jenže zamknout slova do mlčení je úplná smrt. Nevyříkaná zranění, nevyřčené city, nevyslovená chvála či zmarněné vzájemné spoluprožívání odsouvá člověka do citové samo-

Zuzaniny knížky nabízejí právě tohle. Ujistění, že je nás víc, kdo přemýšlíme o tom, co lidi spojuje. Výpověď, která jen tak šeptá, že se nám nežije lehce, že usilujeme a za všechno platíme a že je úlevné předat si zkušenosti svých trápení, svých úzkostí, nebo naopak sdílet prudkou radost, o které víme, že nebude věčná, stejně jako není věčný sám život. Že nám nic jiného ostatně darováno nebude. Není asi třeba bádat, proč posloucháči a čtenáři milují Zuzaniny knížky a rozhlasové a televizní pořady. Cítíme, že je nám blízká pokora, s níž k nám promlouvá a dává nám najevo, že tvorba může být současně tvrdou prací i potěšením. „Život není jednoduchý ani lehký,“ dodává k tomu Zuzana. „Prožíváme starosti, obavy i bolesti, a jsou skutečné chvíle, kdy nás Bůh neslyší a štěstí se toulá kdovíkde. Přesto i v této chvíli nás může podržet nečekaný pocit obyčejné malé radosti. Třeba jen z hezkých vzpomínek či z pohledu do krajiny, která přečkala pustošivou nepřízeň a zpívají v ní ptáci. Ne, život není snadný, ale je v něm vždycky místo pro chvíli malého zázraku. Jestli ho někdo nalezne v nové blůzce, krásné knize, nebo sdílení společného zážitku, asi není v tu chvíli důležité. Radost je prostě záchranná síť. Abychom pochopili, z čeho se rodí a vyrůstá budoucí motýl zvaný štěstí. A až odletí, začneme zase od začátku.“

■ Milan Švihálek, publicista